

**Saamelaisen ilmastoneuvoston lausunto Keskipitkän aikavälin
ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)**
Viite: VN/14961/2024

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Saamelainen ilmastoneuvosto kiittää lausuntopyynnöstä koskien Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU3) luonnosta.

Monien muiden lausunnonantajien tapaan saamelainen ilmastoneuvosto toteaa, että KAISU3-luonnoksessa esitetyt ilmastotoimet eivät riitä saavuttamaan Ilmastolaissa säädettyä hiilineutraaliustavoitetta vuonna 2035 tai EU:n tavoitetta vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteiden saavuttamisen esteenä ovat etenkin hiilinielujen romahtaminen maankäyttösektorilla ja erityisesti liikenteen päästöjen lisääntyminen taakanjakosektorilla.¹

KAISU3-luonnoksessa kuvatussa toimenpideohjelmassa on paljon hyvää, mutta siinä olisi hyödyllistä erotella nykyistä selkeämmin ne toimet, jotka on jo hyväksytty ja pantu toimeen ja erotella omaksi osiokseen toimet, joiden toteutuminen on tällä hetkellä epävarmaa, koska niistä ei ole tehty päätöstä tai niille ei ole osoitettu rahoitusta. Näin keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa ja siinä esitettyjen toimien toteutumisen todennäköisyyttä olisi mahdollista arvioida paremmin. Suunnitelmaluonnos sisältää runsaasti yksityiskohtaisia ja osin merkitykseltään pieniä päästövähennystoimia, joiden toteutumisesta ei anneta selkeää kuvaa. Selkeää kokonaiskuvaa on vaikeaa tai lähes mahdotonta saada luonnoksesta, eikä esitettyjen toimien vaikuttavuutta pysty arvioimaan. Perustuslain ja Ilmastolain mukaan saamelaisille on turvattava edellytykset ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, mutta KAISU3-luonnoksesta ei käy ilmi, miten siinä esitetyissä ilmastotoimissa on otettu huomioon saamelaisten sopeutuminen ilmastonmuutokseen.

Ilmastonmuutoksen oikeudenmukaisuuskysymysten huomioon ottaminen osana ilmastopolitiikkaa on Suomessa alkutekijöissään. Ilmastonmuutoksen hillinnällä ja sopeutumisella on vaikutuksia kansainvälisten ihmisoikeussopimusten toteutumiseen ja saamelaisten alkuperäiskansa-asemaan. Toimenpiteet, jotka päästövähennysten lisäksi johtavat mm. väestötason terveyden paranemiseen ja eriarvoisuuden vähenemiseen, ovat kannatettavia.

¹ Siikavirta, H., Cederlöf, M., Weaver, S., Värtö, A., Siljander, R. 2025. Ilmastovuosikertomus 2025. Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:20

Liikenne

Liikenteen päästöjen vähentämisen yhteydessä olisi tärkeää huomioida syrjäseutujen elinvoimaisuus ja elinkeinojen toimintaedellytykset. Tällä hetkellä saamelaiden perinteisistä elinkeinoista erityisesti poronhoidon kannattavuus on huonoa, kustannusten kasvun sekä polttoaineen hinnan nousun myötä. Ilmastonmuutoksen seurauksena tarve porojen paimennukselle ja lisäruokinnalle kasvavat, mitkä osaltaan vaikuttavat suoraan elinkeinon kannattavuuteen. Liikenne on merkittävä taakanjakosektorin päästölähde ja sen aiheuttamaa kuormitusta on syytä hillitä. Poronhoidossa käytettävien moottoriajoneuvojen (moottorikelkat ja mönkijät) sähköistäminen tai muuttaminen vähäpäästöiseksi ei ole mahdollista lyhyellä aikajänteellä, ja siksi tällaiseen kehitystyöhön kannattaisi suunnata resursseja. Vähäpäästöisempien ajoneuvojen hankintaa tulisi tukea esimerkiksi ohjaamalla valintoja verotuksellisesti.

Julkiset palvelut ovat saamelaiden kotiseutualueella hajallaan ja niiden saavutettavuus ei ole hyvä. Tämä tuo haasteita liikenteen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiselle pohjoisessa ja muilla harvaan asutuilla alueilla, sillä tällaisella alueella säännöllisen joukkoliikenteen järjestäminen on käytännössä mahdotonta. Saamelaisen ilmastoneuvoston näkemyksen mukaan pienimuotoista ja kutsuperustaista joukkoliikennettä voisi tukea korvaamaan tavanomaisen joukkoliikenteen palveluja saamelaiden kotiseutualueella ja saada tällä tavalla liikenteen päästöjä laskettua.

Maatalous

Poronhoitoalueen kattaessa 122 936 neliökilometriä eli 36 % koko Suomen pinta-alasta, poronhoito on yksi Suomen maatalouden pääpiirteistä. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia on havaittu saamelaiden kotiseutualueella ensimmäisen kerran jo 1980-luvulla ja sopeutumistoimet ilmastonmuutokseen on aloitettu saamelaisessa poronhoidossa 1990-luvulla. Ilmastonmuutoksen mahdollistaessa lajien ja luontotyyppien siirtymisen pohjoisemmaksi, tunturiluontotyypit jäävät uhanalaisiksi.² Etenkin paljakka-alueiden odotetaan kasvavan umpeen pensaikon ja havupuiden edetessä puuttomille alueille. Porojen laidunnus kesäaikaan estää ja hidastaa tätä kehitystä ja siten hillitsee ilmaston lämpenemistä, koska albedon lisääntymisen myötä talvisin avoimet tunturialueet heijastavat tehokkaammin lämpösäteilyä takaisin ilmakehään.³ Laidunnus myös lisää kasvillisuuden monimuotoisuutta paljakalla estäen pienten ja hitaasti kasvavien lajien katoamista ja torjuu siten osaltaan ilmastonmuutokseen kytkeytyvää luontokatoa.⁴ Laidunnus voi myös muokata hiilen sidontaa tai sen vastetta ilmaston lämpenemiselle

² Kivinen, S., Johansen, B., Käyhkö, J. 2017. Climate and vegetation in northern Fennoscandia, Teoksessa Reindeer Husbandry Under Global Change in The Tundra Region Of Northern Fennoscandia. Toimittajat Jukka Käyhkö & Tim Horstkotte

³ Cohen, J., Pulliainen J., Ménard, C. B., Johansen, B., Oksanen L., Luojus, K., Ikonen, J. 2013. Effect of reindeer grazing on snowmelt, albedo and energy balance based on satellite data analyses. Remote Sensing of Environment 135: 107–117.

⁴ Kaarlejärvi, E., Eskelinen, A., Olofsson, J. 2017. Herbivores rescue diversity in warming tundra by modulating trait-dependent species losses and gains, Nature Communications. <http://dx.doi.org/10.1038/s41467-017-00554-z>

tunturipaljakoilla⁵, soilla⁶, tunturikoivuvyöhykkeellä⁷ ja havumetsissä. Havumetsissä ja tunturisoilla laidunnuksen rajaamisen on jopa osoitettu lisäävän hiilen vapautumista maaperästä.⁸

Kuitenkaan poronhoitomuotojen vaikutuksia maanpeitemuotoihin, luonnon monimuotoisuuteen tai alueiden hiilitaseeseen ei ole arvioitu vuonna 2022 valmistuneessa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa (MISU) tai osana keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa (KAISU). Koska seuraava maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma valmistuu vasta seuraavan hallituskauden aikana (2030), poronhoidon mukaanottamista alueiden ilmastotavoiteisiin tulisi jo nyt valmistella. Tämä mahdollistaisi laidunnusmuutoksilla aikaansaatavien ilmasto- ja biodiversiteettihyötyjen saavuttamisen seuraavien kriittisten sopeutumisvuosien aikana.

Poro on tärkeä osa arktista ekosysteemiä ja porojen laidunnus hillitsee ilmastonmuutoksen alueellisia kielteisiä vaikutuksia. Poro ja poronhoidon merkityksestä ja vaikutuksista arktiseen ja subarktiseen ekosysteemiin on tehty laajasti tutkimuksia ja kattavia analyysejä, joita ovat rahoittaneet maa- ja metsätalousministeriön lisäksi useat muut tutkimusrahoittajat.⁹ Tutkimustieto ei kuitenkaan ole vielä johtanut ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja hillinnän huomioimiseen poronhoidon hallinnossa ja lainsäädännössä. Kaikilla saamelaisten kotiseutualueen paliskunnilla ei ole riittävästi poronhoidon tarvitsemia vuodenaikaislaitumia, ja osalla paliskunnista ja siidoista poronomistajien määrä on alhainen, mikä vaikeuttaa poronhoidon vuotuistöiden järjestämistä. Ottaen huomioon poronhoitajien ja poronomistajien määrän laskun ja ilmastonmuutoksen, paliskuntien rajoja on tarve tarkastella uudelleen ottaen huomioon saamelaisen poronhoitomallin, ilmastonmuutoksen, laidunkiertojärjestelmän, laidunolosuhteet, kilpailevan maankäytön sekä poronomistajien riittävän määrän.¹⁰ Luetelluilla toimilla ei voida vaikuttaa suoraan taakanjakosektorin päästöihin, mutta niillä on merkitystä kokonaisuuden kannalta.

⁵ Väisänen, M., Yläne, H., Kaarlejärvi, E., Sjögersten, S., Olofsson, J., Crout, N., Stark, S. 2014. Consequences of warming on tundra carbon balance determined by reindeer grazing history. *Nature Climate Change* 4: 384–388.

⁶ Laiho, R., Salovaara, P., Mäkiranta, P., Peltoniemi, K., Penttilä, T., Rajala, T., Hultman, J., Korkiakoski, M., Fritze, H. 2024. Rein-deer shape soil methanogenic and methanotrophic communities in subarctic fen peatlands, with a minor impact on methane emissions — A field study. *Soil Biology and Biochemistry* 199: 109590.

⁷ Yläne, H., Madsen, R.L., Castaño, C., Metcalfe, D. B., Clemmensen, K. E. 2021. Reindeer control over subarctic treeline alters soil fungal communities with potential consequences for soil carbon storage. *Global Change Biology* 27: 4254–4268.

⁸ Kantola, N., Väisänen, M., Joshua Leffler, A. and Welker, J.M. 2024. Contrasting impacts of short- and long-term large herbivore exclusion on understory net CO₂ exchange in a boreal forest. *Ecography*.
<https://doi.org/10.1111/ecog.06724>

⁹ Stark, S., Horstkotte, T., Kumpula, J., Olofsson, J., Tømmervik, H., Turunen, M. 2023. The ecosystem effects of reindeer (*Rangifer tarandus*) in northern Fennoscandia: Past, present and future. *Perspectives in Plant Ecology, Evolution and Systematics* 58, s.1-12.
<https://doi.org/10.1016/j.ppees.2022.125716>

¹⁰ Näkkäläjärvi K., Gregow, H., Ahonen, S-J., Hautala, J., Jaakkola, J., Juntunen, S. Laurila, T. 2025. Ilmastonmuutoksen nykyiset ja ennakoitavat vaikutukset saamelaiskulttuurille. *Ramádat - Saamelaisen ilmastoneuvoston julkaisuja* 1.

Rakennusten erillislämmitys

Toimenpiteet rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen ja fossiilisista lämmityspolttoaineista luopumiseen ovat kannatettavia. Korotettu kotitalousvähennys öljylämmityksestä luopumiseen, öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuen jatko sekä sosiaalisen ilmaston rahaston toimet voivat osaltaan vähentää saamelaiden kotiseutualueen päästöjä.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Luonto on saamelaisille hyvin keskeinen hyvinvoinnin lähde. Saamelaiden hyvinvointi on kokonaisvaltainen saamelaiskulttuuriin kiinnittyvä ilmiö, missä fyysinen, sosiaalinen, saamenkielinen, henkinen ja hengellinen ulottuvuus kietoutuvat toisiinsa. Saamen kielen käyttö, pukeutuminen saamen pukuun sekä saamelainen ruokaperinne tukevat ja vahvistavat yksilön hyvinvointia. Suku ja perhe ovat tärkeä hyvinvoinnin lähde, kuten myös saamelaiset arvot.¹¹ Perinteisen elämäntavan jatkuminen mahdollisimman pitkään, perinteisten elinkeinojen harjoittaminen ja luonnossa liikkuminen ovat hyvinvoinnille tärkeitä.

Kunnat vastaavat alueillaan muun muassa kaavoituksesta, maankäytöstä ja liikennejärjestelmäsuunnittelusta. Kuntien ja maakuntien tulisi varmistaa, etteivät ilmastotoimet ole ristiriidassa saamelaiden elämäntavan kanssa.

KAISU3-luonnoksessa todetaan: "Kuntien ilmastotoimilla on alueellisesti suuri vaikutus eri sektoreiden päästövähennyksiin. Hallitus on lakkauttanut kuntien ilmastosuunnitelmiin myönnetty määrärahat, ja ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut –ohjelma on päättynyt. Lisäksi useiden muiden sektorikohtaisten rahoituslähteiden lakkauttaminen vaikeuttaa kuntien päästövähennystoimia." Edellä mainitut toimet haittaavat ilmastotoimia erityisesti pienten kuntien osalta, sillä ne jäävät ilman tukea, mikä vaikeuttaa niiden mahdollisuuksia toteuttaa tehokkaita ilmastotoimia. Koska merkittävä osa saamelaiden kotiseutualueen ilmastotoimista tapahtuu paikallistasolla alueen kunnissa, ovat kuntien ilmastosuunnitelmat olleet tärkeä väline tuoda päätöksenteko lähelle arkea ja lisätä saamelaiden osallistumismahdollisuuksia. Yllä mainitut hallituksen toimet kuntien ilmastotoimia kohtaan ovat täten ristiriidassa ilmastolain 2 §:n kanssa, jossa todetaan että "... lain ja sen mukaisen ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän tavoitteena on: 1) varmistaa osaltaan ilmastotoimien oikeudenmukaisuus ja kestävä kehitys; 2) turvata osaltaan saamelaiden edellytykset ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan."

Kunnat ja alueet ovat tärkeässä asemassa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Pääministeri Orpon hallitus on kumonnut ilmastolaista kunnan ilmastosuunnitelman laatimista koskevan velvoitteen ja lakkauttanut kuntien ilmastosuunnitelmiin kohdennetut määrärahat. Kuntien ja alueiden ilmastotyön alle tulisi sisällyttää myös hyvinvointialueet.

¹¹ Tervo, H. 2024. Terveys saamelaiskulttuurisena ilmiönä: etnografinen tutkimus saamelaiden hyvinvoinnista ja sen kulttuurisista merkityksistä.; Tervo, H., Laukkanen, E., & Kuosmanen, L. 2022. The cultural meaning of Sámi language, costume, and food to the Sámi, from the perspective of well-being. International Journal of Circumpolar Health, 81(1). <https://doi.org/10.1080/22423982.2022.2133349>

Hyvinvointialueiden ilmastotyö tukisi palvelujen kestävyyttä ja saavutettavuutta, huomioiden samalla haavoittuvassa asemassa olevat väestöryhmät.

Julkiset hankinnat

Julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli sekä ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamisessa että alueellisen elinvoiman tukemisessa. Erityisesti julkisissa elintarvikehankinnoissa tulisi asettaa tavoitteeksi alueellisten ja perinteisten elinkeinojen tukeminen, etenkin poronlihan sekä paikallisen kalan ja marjojen hankinta. Poronhoito kuuluu saamelaiseen kulttuurimuotoon ja on saamelaisten tärkein elinkeino. Poronhoito ylläpitää saamen kieltä, kulttuuria, perinteistä tietoa ja saamelaisten kotiseutualueen elinvoimaisuutta.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Ilmastotoimia valittaessa tulee huomioida eriarvoisuuskohdat, mutta suunnitelmassa ei juurikaan esitetä toimenpidekohtaisia oikeudenmukaisuus- tai hyväksyttävyyssarvioita. Ilmastotoimien oikeudenmukaisuuden arviointi tulisi sisällyttää systemaattisesti kaikkiin toimenpiteisiin, jotta voidaan tunnistaa ja ehkäistä mahdolliset kielteiset vaikutukset eri väestöryhmille, ml. alkuperäiskansat. Eriarvoisuutta vähentäviä toimia ovat esimerkiksi alueellisen joukko- ja kutsuliikenteen tuki sekä sosiaalisen ilmastorahaston kautta suunnittelut tuet rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi ja asumisen päästöjen vähentämiseksi.

Muita huomioita

Pohjoisessa saamelaisten kotiseutualueella ilmastonmuutos etenee voimakkaasti. Talviajan lämpötilat nousevat ja talvikausi lyhenee. Pohjoisen talvea luonnehtii lisääntyvä suojasäiden ja pakkasten vaihtelu. Myös kesäajan lämpötila nousee ja kasvukausi pitenee. Vuotuiset sademäärät kasvavat, ja sadannasta suurempi osuus saadaan vetenä. Äärisäät yleistyvät: lisääntyvien rankkasateiden tuomia haasteita täydentävät yleistyvät kuivat jaksot. Ympäristöön ja terveyteen vaikuttavien helleaaltojen määrä ja voimakkuus kasvavat. Nykyiset suojelutoimenpiteet eivät ole riittäviä turvaamaan saamelaisten kotiseutualueen luontoarvoja muuttuvassa ilmastossa. Eläinvälitteiset, esimerkiksi puutiaisten levittämät taudit alkavat olla uhka pian myös pohjoisessa, sillä poroista on jo jouduttu irrottamaan puutiaisia Inarissa asti. Havumetsävyöhykkeen raja siirtyy pohjoiseen etenkin männyn levitessä yhä korkeammalle. Tunturiluonto on jo nyt monella tapaa erittäin uhanalainen. Näillä muutoksilla on jo nyt ennennäkemättömiä vaikutuksia saamelaisalueen kulttuuriin ja elinkeinoon. Muutosten tahdin kiihtyessä, vaikutukset myös kiihtyvät.

Saamelainen ilmastoneuvosto esittää, että saamelaisten kotiseutualueelle on laadittava osallistava ja vaikuttava perinteisten elinkeinojen haasteisiin vastaava ja uusiin elinkeinoja sekä sosiaalista ja kulttuurista kehitystä koskeviin mahdollisuuksiin kurottava

sopeutumissuunnitelma ja tämän sopeutumissuunnitelman toimeenpanoa on resursoitava.¹² Sopeutumistoimien tieteellinen tutkimus korostaa riskianalyysia ja sen pohjalta suunnitellun ja proaktiivisen sopeutumisen tärkeyttä.¹³ Saamelaiskulttuurin sopeutumistoimet tulee mitoittaa nojautuen tieteeseen ja saamelaisten perinteiseen tietoon. Tarvitaan selkeät tavoitteet, toimenpiteet ja ohjauskeinot, jotta sopeutuminen edistyy mahdollisimman hyvin. Toimijoilla tulee olla selkeät roolit sopeutumisen edistämässä. Yhteiskunnan velvollisuutena on huolehtia myös sopeutumisen osalta kansalaisten terveydestä ja turvallisuudesta. Samalla sen tulee luoda yksityisille toimijoille parhaat edellytykset sopeutumiseen omilla toimialoillaan. Ilmaston ja terveyden yhteistarkastelun kehittäminen on tärkeää taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten hyötyjen saavuttamiseksi. Ilmastotoimien sosiaaliset vaikutukset tulisi arvioida ja tuoda näkyväksi suunnitelmassa, jotta voidaan edistää oikeudenmukaista ja hyväksyttävää siirtymää saamelaisalueella.

Saamelainen ilmastoneuvosto katsoo, että Suomen hallituksella on suuri vastuu saamelaisalueen sopeutumisen edistämässä ja tähän tarvittavien resurssien myöntämisessä, jotta sopeutumistoimia voidaan suunnitella ja toteuttaa paikallisesti. KAISU3-luonnoksessa ei tuoda riittävän selkeästi esiin, millä tavalla sopeutumisessa otetaan huomioon alkuperäiskansa saamelaisten mahdollisuudet säilyttää kulttuurinsa ja elinkeinonsa. Saamelainen ilmastoneuvosto on tuottanut sille määritellyn tehtävän mukaisesti tietopohjaa ilmastomuutoksen vaikutuksista saamelaiskulttuurille saamelaisen perinteisen tiedon ja tutkitun tiedon näkökulmasta. Tietopohjaa on tuotettu tukemaan ilmastomuutokseen sopeutumista ja ilmastomuutoksen hillintää saamelaiskulttuurissa. Saamelainen ilmastoneuvosto julkisti keväällä 2025 kaksi raporttia jotka molemmat käsittelevät ilmastomuutoksen nykyisiä ja ennakoituja vaikutuksia saamelaiskulttuurille, sekä saamelaisten sopeutumista ilmastomuutokseen.¹⁴¹⁵ Raporttien tietopohjaa olisi ollut hyödyllistä käyttää KAISU3-luonnoksen valmistelussa.

Saamelaisille perinteisen tiedon haltijoille suunnatun työpajan raportissa todetaan: "Työpajan osallistajat odottivat, että saamelaisen ilmastoneuvoston tuottamalla tiedolla ja esityksillä on konkreettista vaikutusta päättäjien ja viranomaisten päätöksentekoon ja ilmastotoimiin. Ilmastoneuvostolta odotetaan, että ilmastoneuvosto tekee tutkimustietoon ja saamelaiseen perinteeseen tietoon pohjautuen vaikuttavia konkreettisia esityksiä ja vaikutusten arviointia ilmastopolitiikan kehittämiseksi ja osallistuu ilmastopolitiikan suunnitteluun. Ilmastoneuvoston odotetaan analysoivan ja priorisoivan olemassa olevaan

¹² Valtioneuvosto, 2022. VNS 15/2022 vp. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030. Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa. Saatavissa: <https://mmm.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807fc600>

¹³ Adger W. N., Brown I., Surminski S. 2018. Advances in risk assessment for climate change adaptation policy. Phil. Trans. R. Soc. A.37620180106 <http://doi.org/10.1098/rsta.2018.0106>

¹⁴ Näkkäläjärvi, K., Gregow, H., Ahonen, S.-J., Hautala, J., Jaakkola, J.K., Juntunen, S., Laurila, T.K. 2025. Ilmastomuutoksen nykyiset ja ennakoidut vaikutukset saamelaiskulttuurille. Ramádat – Saamelaisen ilmastoneuvoston julkaisuja 1/2025. Saamelainen ilmastoneuvosto.;

¹⁵ Näkkäläjärvi, K., Gregow, H., Ahonen, S.-J., Jaakkola, J.K., Juntunen, S. 2025. Saamelaisten perinteinen tieto saamelaisen ilmastoneuvoston työssä. Ramádat- Saamelaisen ilmastoneuvoston julkaisuja 2/2025. Saamelainen ilmastoneuvosto.

tutkimustiedon ja saamelaisen perinteiseen tietoon pohjautuen tärkeimmät kehittämiskohteet. Päättäjiltä ja viranomaisilta puolestaan odotetaan, että ilmastoneuvoston tekemät esitykset toimeenpannaan, eikä saamelaisen ilmastoneuvoston tuottamaa tietopohjaa sivuuteta.”¹⁶

Saamelaisen ilmastoneuvoston raportissa¹⁷ luetellaan tekijöitä, jotka tutkimusaineiston perusteella vaikuttavat saamelaiskulttuurin tulevaisuuteen 1) saamelaisyhteisön ja väestön sisäiset tekijät, 2) ilmastomuutos, 3) yhteiskunnan toimenpiteet, 4) globaali ilmastopolitiikka ja ilmastotoimet, 5) maailmanpoliittinen tilanne ja 6) perinteisten elinkeinojen harjoittamismahdollisuudet tulevaisuudessa. Saamelaiskulttuurin tulevaisuudelle muuttuvassa ilmastossa on tutkimusaineiston perusteella ratkaisevaa:

- saamelaisväestön pysyminen saamelaisten kotiseutualueella ja palaaminen kotiseutualueelle
- poronhoidon säilyminen ja kehittyminen
- saamelaisten tulevaisuudenusko
- perinteisten saamelaiselinkeinojen harjoittamisedellytysten turvaaminen
- saamelaisen perinteisen tiedon opettaminen, tallentaminen ja siirto
- ilmastomuutoksen hillintä globaalilla tasolla
- ilmastomuutoksen paikallisten vaikutusten tuntemus ja tulevien muutosten ennakointi vuodenajoin
- ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen huomioiminen poronhoitolainsäädännössä ja tukijärjestelmässä
- vihreän siirtymän oikeudenmukaisuus saamelaiskulttuurin ja saamelaisten oikeusaseman kannalta
- saamelaisen elämäntavan säilyminen
- saamelaisten kotiseutualueen elinvoimaisuus
- saamelaisten luonnollisten kohtaamispaikkojen ja kulttuurisen tiedonsiirron tukeminen
- saamelaisten oikeusaseman parantaminen
- saamelaisten kohtaaman syrjinnän loppuminen
- tiedon yhteistuotanto saamelaisen perinteisen tiedon haltijoiden kanssa ilmastomuutoksen systemaattisessa seurannassa

Ilmastomuutos tulee vaikeuttamaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamista yhä edelleen olosuhteiden muuttuessa ja keskilämpötilan nousun jatkuessa, mikä lähivuosina on voimakkainta talvella. Ilmastomuutoksen vaikutukset voimistuvat myös kesällä, mm. kasvukauden lämpötiloissa (ml. ääritilanteet ja lämpösumma), sademäärissä ja kuivuudessa (helteiden aikaiset eritoten) ennakoidaan muutoksia, jotka tulevat näkymään tunturiluonnossa. Tulevat muutokset ilmastossa riippuvat pitkälti ilmastopolitiikan onnistumisesta.

¹⁶ Näkkäläjärvi, K., Gregow, H., Ahonen, S.-J., Jaakkola, J.K., Juntunen, S. 2025. Saamelaisten perinteinen tieto saamelaisen ilmastoneuvoston työssä. Ramádat- Saamelaisen ilmastoneuvoston julkaisuja 2/2025. Saamelainen ilmastoneuvosto.

¹⁷ Näkkäläjärvi, K., Gregow, H., Ahonen, S.-J., Hautala, J., Jaakkola, J.K., Juntunen, S., Laurila, T.K. 2025. Ilmastomuutoksen nykyiset ja ennakoidut vaikutukset saamelaiskulttuurille. Ramádat – Saamelaisen ilmastoneuvoston julkaisuja 1/2025. Saamelainen ilmastoneuvosto.